

A KÚRIA

mint felülvizsgálati bíróság

í t é l e t e

Az ügy száma: Gfv.VI.30.292/2021/4.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

Az I. rendű felperes: felperes1

A II. rendű felperes: felperes2

A felperesek képviselője: dr. Szepesházi Péter ügyvéd cím1

Az alperes: alperes1

Az alperes képviselője: dr. Nagy János ügyvéd cím2

A per tárgya: szerződés érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperesek

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.379/2019/9-II. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű és a II. rendű felperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy az I. rendű és a II. rendű felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 1.333.400 (egymillió-háromszázharmincháromezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperesek 2007. december 28. napján devizaalapú kölcsönszerződést kötöttek az alperessel, amelyben az alperes ingatlan építéséhez vállalta kölcsön nyújtását. Rögzítették az ingatlannal kapcsolatos munkálatok bruttó költségét (35.971.003 forint), a rendelkezésre álló saját erő összegét (15.971.003 forint) és a finanszírozási igény összegét (20.000.000 forint), továbbá hogy a kölcsön nyilvántartásának devizaneme svájci frank (CHF), a kölcsön összege 146.413 CHF, a törlesztőrészek száma 408, a szerződéskötési díj 0 forint, a kölcsön kamatlába változó, jelenlegi mértéke évi 4,05 %, az első törlesztőrészlet esedékességének napja 2008. február 15., a további törlesztőrészek havonta esedékesek. A törlesztőrészek várható összege az akkori annuitásos számítás kamatláb és kondíciók alapul vételével 661,43 CHF. A lejárat napja 2042. január 15., az induló teljes hiteldíj mutató mértéke 4,38 % (THM).

[2] A szerződés 4. pontja – az Egyéb rendelkezések között – tartalmazta, hogy a kölcsön folyósításának feltétele, hogy a felperesek a kölcsön visszafizetésére közjegyző előtt a közvetlen bírósági végrehajtás lehetőségére vonatkozó rendelkezést tartalmazó egyoldalú kötelezettségvállalást tegyenek és azt az alpereshez benyújtsák. Tartalmazta továbbá az adott szerződéses pont, hogy a felperesek a terhükre fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a banknál vezetett számlái és a bank vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői okiratba foglalt, a bank részéről tett nyilatkozatot vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadják a terhükre fennálló kölcsön- és járuléktartozás közokirati tanúsításaként, és alávetették magukat annak, hogy a terhükre fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás mértékét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is az alperes felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.

[3] Nyilatkoztak a felperesek a szerződés adott pontjában arról is, hogy a banki felvilágosítást, amely szerint a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázata keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem devizaforrás, megértették és ezen információ tudatában is igénybe kívánják venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget, illetve igénylik a deviza nyilvántartást.

[4] Rögzítette végül a szerződés, hogy az ott nem szabályozott kérdésekben az alperes mindenkor üzletszabályzatának lakossági hitelekre vonatkozó általános szerződési feltételeinek és a vonatkozó hirdetményének (ÁSZF-ek) a rendelkezései az irányadók, azokat a felek elfogadták. A szerződésben szereplő fogalmak az ÁSZF-ben írt jelentéssel bírnak. Az adósok a szerződés aláírásával igazolták egyúttal, hogy átvették, elolvasták, megértették és elfogadják az ÁSZF-ek valamennyi rendelkezését.

[5] A felperesek a szerződéskötést megelőzően 2007. december 28. napján külön okiratban kockázatfeltáró nyilatkozatot írtak alá, amelyben kijelentették, hogy megismerték a bank által részükre bemutatott üzletszabályzatot és általános szerződési feltételeket, a kockázatfeltáró nyilatkozatot elolvasták, megértették és egy példányát átvették. Kijelentették, hogy tudomásuk van arról, hogy a devizaalapú K&H üzleti feltételű lakáshitel konstrukció során felmerül a forint/svájci frank árfolyammozgásokból adódóan a veszteség kockázata, emiatt ad részükre az alperes a következők szerint tájékoztatást. Tartalmazta az irat, hogy a konstrukció ki van téve a devizaárfolyamok piaci mozgásának. A felperesek nyilatkoztak, hogy tudomásuk van arról, hogy az általuk kötött szerződés futamideje alatt a forint/svájci frank árfolyam kedvezőtlen változása (azaz a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése) esetén a svájci frankban megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet és ezzel az árfolyamváltozásoknak ki nem tett forintalapú hitelekhez képest fokozott kockázatot vállalnak. A felperesek nyilatkoztak tudomásukról abban a körben is, hogy a svájci frankban fennálló aktuális kölcsöntartozás forintban számított összegének és a kölcsön biztosítékaul szolgáló ingatlan forintban megállapított fedezeti értékének aránya a forint/svájci frank árfolyam kedvezőtlen változása esetén az alperesnek a konstrukcióra vonatkozó hirdetményében előírt hitel/fedezetarányt meghaladhatja. Tudomásul vették, hogy ebben az esetben a bank további biztosítékokat követelhet, illetve a kölcsönt forintalapú kölcsönné konvertálhatja a hitel/fedezeti arány további romlásának elkerülése érdekében. Kitért végül az irat arra is, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat csak figyelemfelkeltő és a konstrukció jellegéből adódóan nem tartalmazhatja az ügyletkötés során jelentkező valamennyi kockázatot és veszélyforrást.

[6] A felperesek 2007. december 29-én közjegyzői okiratban foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek a szerződéses kötelezettségeikről.

[7] Az alperes a felek közti kölcsönszerződésben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekkel összefüggésben a külön törvényen alapuló elszámolási kötelezettségének eleget tett. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme

[8] A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy a fenti kölcsönszerződés a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdésének b) és e) pontjaiba ütközik, ezért érvénytelen. Kérték továbbá annak megállapítását, hogy a kölcsönszerződés 4. pontja „Egyéb rendelkezések” alatti, az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés, továbbá amely szerint „... a kölcsön folyósításának feltétele, hogy az adós a kölcsön visszafizetésére irányuló közjegyző előtt tett, a közvetlen bírósági végrehajtás lehetőségére vonatkozó rendelkezést tartalmazó egyoldalú kötelezettségvállalását a bankhoz benyújtja. A közokiratba foglalás költségei az adóst terheli ...”, továbbá „... az adós tudomásul veszi, hogy a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a banknál vezetett számlái, és a bank vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői okiratba foglalt, bank részéről tett nyilatkozatot, vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadja a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás közokirati tanúsítványaként, továbbá az adós aláveti magát annak, hogy a terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás mértékét esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is a bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa...”, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdése és a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjai alapján tisztességtelen és semmis, miáltal az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében nem jelent kötelezettséget a felperesekre. Az árfolyamkockázatot rájuk telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a teljes szerződésre kiható érvénytelenség megállapítását kérték és az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását az általuk csatolt táblázat szerint.

[9] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és másodfokú bíróság határozata

[10] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[11] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[12] Határozatának indokolásában megállapította, a kölcsönszerződés megfelelt az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjai által előírt követelményeknek. E körben maradéktalanul egyetértett az ítéletábrával az elsőfokú bíróság által kifejtett indokokkal, amelyek azon alapultak, hogy a felek szerződése kifejezetten tartalmazta a THM-et, az adós törlesztőrészlet-fizetési kötelezettségét pedig a szerződés maga a törlesztőrészletek száma, várható összege, esedékessége megjelölésével, konkrét összegére a folyósítási értesítő tartalmára utalással szabályozta, az ÁSZF 10.2., 10.4., 9.2., 2.20., 2.7., 9.3. és 6.5. pontjai pedig kiszámíthatóvá tették.

[13] Az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás körében előrebocsátotta az ítéletábrával, hogy az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai, illetve a Kormányrendelet a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) harmonizálását szolgálják, így rendelkezéseiket az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell

alkalmazni. Az rPtk. 209. § (1) és (2) bekezdése mellett utalt az EUB C-415/11. számú ítéletében foglaltakra, illetve az rHpt. 203. § (7) bekezdésében foglaltak mellett a C-26/13., C-186/16., C-51/17. számú ítéletek iránymutatására. Kiemelte, hogy az adott feltétel érthetősége szempontjából a tartalmának olyannak kellett lennie, hogy az átlagos fogyasztó értékeln tudja a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit. A világos és érthető megfogalmazás elvének nem megfelelő feltétel tisztességtelensége abban az esetben állapítható meg, ha a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenséget okoz [rPtk. 209. § (1) bekezdése]. A jóhiszeműség és tisztesség szempontjából jelentősége van annak, hogy a bank a lehetséges árfolyam ingadozásokkal és a külföldi pénzben folyósított kölcsönben rejlő kockázatokkal kapcsolatos szakértelme és ismeretei mire terjedtek ki (C-186/16.): amennyiben jóval részletesebb tájékoztatást tudott volna adni a kockázatokról, ismeretei elhallgatásával a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével jár el. Mindez azonban önmagában a tisztességtelenség megállapításához nem volt elegendő, ahhoz ugyanis azt is bizonyítani kellett volna, hogy ez a felek jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézett elő. Ennek és ezáltal a semmisségnek a megállapítását viszont kizárta a másodfokú bíróság álláspontja szerint az ÁSZF 10.5. pontjának rendelkezése, amely alapján a felperesek jogosultak voltak arra, hogy egyoldalú nyilatkozatukkal az árfolyamkockázatot, az árfolyam változása folytán kialakuló egyensúlytalanságot elhárítsák, és a devizában nyilvántartott kölcsönüket forintkölcsönre alakítsák át. Kitért egyúttal arra is, hogy az árfolyamkockázat felperesekre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körütekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. Kizárólag a kockázat átvállalásának korlátlanlansága lehet olyan kérdés, amelynek mentén a kockázatvállalás tisztességtelensége vizsgálható, de ez nem merülhetett fel az ügyben az ÁSZF 10.5. pontjának már vizsgált rendelkezése miatt. Az adósokat megillető választási lehetőség azt is jelentette, hogy lehetőségükben állt az árfolyam kockázatát a forintkölcsönökre irányadó feltételek szerint korlátozni, vagyis saját döntésük alapján mentesülhettek az árfolyamkockázat korlátlanlansága alól.

[14] Egyebekben a felperesek írásbeli nyilatkozatukban kifejezetten maguk idézték, hogy a 2014/17/EU iránymutatás (helyesen: irányelv) a kockázat korlátozásának egyik megengedett módjaként szabályozza ezt az esetet, amelynél a tisztességtelenség megítélése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az adós a devizaelszámolást a kedvezőbb törlesztőrészlet miatt választotta. A szerződés pedig tartalmazta a forintosítás várható törlesztőrészletét is, így a fogyasztóknak nem lehetett kétsége teljesítési kötelezettségük lehetséges feltételeiről. A tartozás forintalapra váltására és ezzel az árfolyamváltozás kockázatának, valamint a kockázat viseléséből eredő többletkötelezettségek és egyéb érdeksérelmek megszüntetésére lehetőséget adó feltétel mellett az árfolyamváltozás kockázatát teljes mértékben a felperesekre hárító feltétel nem tekinthető így sem a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértőnek, sem egyoldalú hátrányt okozónak. A tartozás forintalapra váltásának lehetősége megfelelően kiegyensúlyozza a felpereseknek az árfolyamváltozás kockázatát teljes mértékben rájuk hárító feltételből származó többletkötelezettségét. Mindezek miatt a felperesek által támadott, az árfolyamkockázat viselését a felperesekre hárító szerződési feltételek akkor sem minősülhetnek tisztességtelennek, ha nem volt megfelelő az alperes által a felpereseknek adott tájékoztatás az árfolyamkockázattal összefüggésben.

[15] A további kereseti kérelmeket illetően rögzítette a jogerős ítélet, hogy a felperesek közjegyzői okiratban tett nyilatkozata nem ügyleti okirat; a magánokirati formában megkötött

szerződéshez képest a közjegyzői okirat semmilyen egyoldalú kötelezettségvállalást nem tartalmaz. Az okirat ezáltal a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. § (1) bekezdés a) pontjának, illetve a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Közjegyzői tv.) 112. § (1) bekezdés a) pontjának nem felel meg, a támadott további kikötéssel együtt sem alkalmas a végrehajtási záradékolásra. A kölcsönszerződés 4. pont első bekezdésének harmadik mondata értelmezéssel kapcsolatos szabályt nem tartalmaz, joglemondásként és tartozáselismerésként sem értékelhető, miből következően – az rPtk. 207. § (2) bekezdésében írt értelmezési szabály, az EUB C-34/18., a C-32/14. számú ügyekben hozott ítéletei, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 2017. december 31-ével hatályon kívül helyezett szabályai és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) végrehajtási perekre vonatkozó szabályai figyelembevételével – nem tekinthető a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) és j) pontja alapján sem tisztességtelennek. A kifogásolt szerződési feltétel alkalmazása esetén a felperes nem kerül kedvezőtlenebb helyzetbe, mint a vizsgált jogszabályok megfelelő alkalmazása esetén.

[16] Rögzítette végül az ítélet, hogy nem volt indokolt a tárgyalás felfüggesztése a felperesek által megjelölt előzetes döntéshozatali eljárásokra tekintettel. A C-609/19. számú ügyben a nemzeti bíróság a fogyasztói irányelv 4. cikkének (2) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése értelmezését kéri ugyan a devizaalapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatára vonatkozó szerződéses rendelkezései világos és érthető megfogalmazását illetően, az EUB viszont ugyanezt a kérdést már megválaszolta a C-186/16. számú ügyben hozott ítéletében (41. és 51. pont), valamint a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében (78. és 83. pont). A C-932/19. számú ügyben a fogyasztói irányelv 6. cikk (1) bekezdésének értelmezésével a fogyasztó nyilatkozatának jelentőségéről kell állást foglalni az árfolyamrés tisztességtelenségének jogkövetkezménye körében. Az árfolyamrés tisztességtelenségének kérdése azonban nem tárgya a pernek, miáltal az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban hozandó döntése nem hathat ki a jogvita érdemi elbírálására.

A felperesek felülvizsgálati kérelme és az alperes felülvizsgálati ellenkérelme

[17] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával elsődlegesen a perbeli kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítását, és ennek jogkövetkezményeként a csatolt táblázat szerint a szerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását, másodlagosan a kölcsönszerződés 4. pontja első és harmadik mondatának tisztességtelensége megállapítását kérték.

[18] Kezdeményezték továbbá a felülvizsgálati eljárás felfüggesztését az EUB előtt C-932/19., illetve C-609/19. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárások befejezéséig.

[19] Arra hivatkoztak, hogy a jogerős ítélet az rPtk. 209. § (1) és (3) bekezdésébe, az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) és e) pontjaiba, a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének a) és j) pontjaiba ütközően jogszabálysértő, nem felel meg az EUB C-415/11., C-42/15, C-448/17., C-511/17. számú ítéleteinek sem.

[20] Előadták, hogy az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja – a szerződésnek a THM feltüntetését illető megfelelése – kapcsán a jogerős ítélet nem tartalmaz indokolást. E körben fenntartották, hogy egyrészt a THM azért nem lehet helytálló, mivel a szerződés csupán egyetlen 661,43 CHF törlesztőrészletet tartalmaz, azt is „várhatóan” feltüntetve. Másrészt mivel a szerződés a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 tv.) értelmében tisztességtelen árfolyamrést alkalmazza, a szerződésben szereplő THM sem lehet helyes. Kiemelték az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjának fogyasztóvédelmi jellegét, illetve hogy az EUB joggyakorlata (C-448/17.) és a Kúria korábbi gyakorlata szerint (Pfv.VI.20.96762015/7.) csak a valóságnak megfelelő THM feltüntetése felel meg a jogszabályi követelményeknek.

[21] Fenntartották, hogy a felek közti szerződés semmissége megállapítható az rHpt. 213.§ (1) bekezdés e) pontja körében is, mivel csupán egy darab „várható” törlesztőrészletet tartalmaz. Az 1/2016 PJE határozatban szereplő kiszámíthatóság csak akkor megfelelő, ha ennek módja a közösségi jognak megfelel, és egyedi megtárgyalásra került a fogyasztóval. Az EUB C-415/11. számú döntéséből is következően az átlagos fogyasztótól nem várható el, hogy az egyedi szerződéstől különálló dokumentumokban szereplő utalások alapján maga keresse meg a rá vonatkozó rendelkezéseket, mindez kívül esik az egyedi megtárgyalásra vonatkozó követelményeken. A perbeli szerződésben a törlesztőrészletek kiszámítását az ÁSZF 10.2., 10.4., 9.2., 2.20., 2.7., 9.3. és 6.5 pontjai alapján lehet megkísérelni, ez azonban nem jelenti egyben azt is, hogy ezek alapján pontosan kiszámolhatóak a törlesztőrészletek. Utaltak ezzel kapcsolatban a Kúria 2019. április 11-i tájékoztatására, miszerint nem fogadható el, ha az árfolyamkockázat viselése csak kikövetkeztethető a szerződés egyes rendelkezéseiből, vagy több különböző okiratban (pl. ÁSZF, üzletszabályzat, hirdetés) szereplő rendelkezések együttes értelmezése alapján. Az állásfoglalás analógia útján irányadó kell legyen akkor is, ha a fogyasztó a törlesztőrészleteket hat-hét ÁSZF-ben szereplő tétel alapján kísérelheti meg kiszámolni.

[22] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelensége kapcsán egyetértettek a másodfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a perbeli pár mondatos kockázatteltérítés sérti a jóhiszeműség és tisztesség elvét, valamint hogy nem oldja fel a fogyasztói irányelvben foglalt információs aszimmetriát a felek között. Állították ezen felül, hogy a szerződés a vizuális értelemben vett és a kellő időben történt tájékoztatás elvét is sérti. Amennyiben a Kúria a perbeli kockázatteltérítés elbírálásakor az elsőfokú bíróság álláspontjával értene egyet, kérték a felülvizsgálati eljárás felfüggesztését az EUB C-609/19. számú eljárás befejezéséig.

[23] A jogerős ítéletnek az egyensúlytalanság körében hivatkozott ÁSZF 10.5. pontjával kapcsolatban előadták, hogy amennyiben a fogyasztó forintban nyilvántartott termékekre váltja át a kölcsönét, úgy az ott írt üzleti feltételek alapján a 6/2013. PJE határozatban rögzített kamatelőnyt egyben el is veszíti. Az árfolyamkockázat vonatkozásában a fogyasztót érő bizonyos mértékű egyensúlyhiány – egy alkalommal – tehát kiküszöbölhető lett volna, azonban ezt ellensúlyozza a forintkölcsönök magas kamata, így a teljes mértékben a fogyasztóra nehezedő indokolatlan hátrányt a kikötés nem oldja fel. A másodfokú bíróság álláspontja akkor lenne helytálló, ha a felperesek a szerződésben meghatározott kamat mellett, az átváltott árfolyamon folytathatnák tovább a törlesztéseiket. Ennek hiányában a tisztességtelenség a szerződés 4. pontjában szereplő tájékoztatás miatt fennáll, ami a szerződés érvénytelenségét okozza a rPtk. 239.§ (2) bekezdése alapján.

[24] A közokiratba foglalást előíró és ténytanúsítványra vonatkozó kikötések tekintetében hangsúlyozták, hogy a peres és a nemperes eljárások közti garanciális viszony nem hasonlítható össze. Míg a peres eljárás kontradiktórius, és a bíróság ítéletének aggálytalan bizonyítékokon kell alapulnia, a közjegyzői nemperes eljárás garanciája kimerül a közjegyzőre vonatkozó törvények előírásában. Ez a záradékolás során a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdésében foglalt taxatív elemek ellenőrzését jelenti. Sem a közokiratba foglalás, sem a ténytanúsítvány, sem pedig a Vht. 23/C. §-a nem elegendő a záradékoláshoz, ahhoz mindezek együttes megléte szükséges. Ahhoz pedig, hogy a záradékon szereplő összeg aggálytalan is legyen, a banki nyilvántartás tanúsításának elfogadása is szükséges a fogyasztó részéről. A Vht. 23/C. §-ából vagy közjegyzői törvényekből viszont egyáltalán nem következik, hogy a szolgáltató az általa meghatározott összegekre jogszerűen indíthatna a fogyasztó ellen végrehajtási eljárást. A vizsgált kikötés tartalmában és az egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozattal együtt hatásában a jogkövetkezményt tekintve azonos a tartozáselismeréssel, így megállapítható, hogy a bizonyítást megfordítja, a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjába ütközik. Amiatt pedig, hogy a szolgáltató saját értelmezése alapján gyakorolhat végrehajtási jogot, egyoldalú hatalmassága van a szerződés értelmezésére, a kikötés joghatását tekintve az a) pontba is ütközik.

[25] Az rPp. 369. § a) pontja és a Pp. 528. §-ának összevetésével előadták, hogy a fogyasztónak a Pp. hatálya alatt teljesülő helyzetére tekintettel, kiemelten amiatt, hogy végrehajtási perben nem hivatkozhat a tisztességtelenségre és ebben a perben nem kérheti a végrehajtás felfüggesztését sem, nem a C-32/14. számú határozat, hanem a C-407/18. számú döntés megállapításai az irányadók.

[26] Az árfolyamrés kikötését tekintve arra mutattak rá, hogy közvetlenül valóban nem volt tárgya a pernek, tisztességtelenségének jogkövetkezményét a DH1 tv. 3. § (2) bekezdés rendezte, mégis felmerül, hogy a bíróság a fogyasztó érdeke ellenére, illetve a fogyasztói irányelv és az EUMSZ 169., 267. cikkének sérelmével is köteles-e alkalmazni a hivatkozott szabályt. Utaltak az rPtk. 239. § (2) bekezdésére, az EUB előtt C-932/19. számon indult előzetes döntéshozatali eljárásra. Amennyiben a DH1 tv. 3. § (2) bekezdése ellentétes a fogyasztói irányelv 6. cikk (1) bekezdésével, úgy a nemzeti jognak e rendelkezését a bíróságnak hivatalból figyelmen kívül kell hagynia, és amennyiben a fogyasztó nem mond le az irányelv adta védelemről, úgy a vételi és eladási árfolyamok kiesése a szerződés teljes érvénytelenségét eredményezi. Mivel pedig ez az érvénytelenség okán kapcsolódik a per tárgyához, így a C-511/17. számú ítélet alapján a bíróság e körben a vizsgálatot hivatalból köteles lefolytatni.

[27] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában fenntartására irányult. Egyetértett a jogerős ítélet indokolásával.

[28] A Kúria a felülvizsgálati eljárás 2021. január 19-én tartott tárgyalásán jogegységi eljárást kezdeményezett, és annak befejezéséig a felülvizsgálati eljárást felfüggesztette.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

[29] A Kúria elsőként azt rögzíti, hogy az EUB előtt C-609/19. számon kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás 2021. június 10-én, a C-932/19. számon indult eljárás pedig a felülvizsgálati kérelem benyújtását követően, 2021. szeptember 2-án befejeződött, amivel megszűnt a felülvizsgálati eljárás felfüggesztésének lehetősége a megjelölt előzetes döntéshozatali eljárások okán és szükségtelenné vált a felperesek vonatkozó kérelmének érdemi elbírálása [rPp. 152. § (2) bekezdés, 3/2005. (XI. 14.) PK-KK vélemény].

[30] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[31] Előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogkérdések döntő többségében a Kúria – az alábbiakban részletezettek szerint – már állást foglalt: kialakult ítélkezési gyakorlatát jelen ügyben is irányadónak tekinti.

[32] A Kúria a devizaalapú kölcsönszerződések érvényességét nem csak a kölcsön összege, de azzal együtt a törlesztőrészek meghatározottsága szempontjából is vizsgálta több jogegységi határozatában: iránymutatást adott a 6/2013. PJE jogegységi határozaton túl az 1/2016. PJE jogegységi határozatban is. A deviza alapú kölcsön lényegéből, vagyis abból következően, hogy az adós tartozása devizában keletkezik és így kerül megállapításra, a kölcsön folyósítása és törlesztése pedig egyaránt forintban történik, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége a forint erősödésétől, gyengülésétől függ. A devizaalapú kölcsönszerződés jellege – a kirovó és a lerovó pénznem eltérése és ebből adódó lényege – nem zárja ki ugyanakkor a törlesztés összegének meghatározottságát a szerződéskötés időpontjában. A devizaalapú kölcsöntartozás éppolyan egyértelműen meghatározott, mint az effektivitási kikötéssel ellátott devizakölcsön. Amellett, hogy az adós tartozása mindkét esetben a szerződéskötés időpontjában egyértelműen rögzül a kirovó pénznemben meghatározott összegben, a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből ugyanakkor szükségszerűen fakad, hogy a szerződéskötés időpontjában nem lehet megmondani, hogy a lerovás (szerződéskötéskor nem is szükségszerűen ismert) pénzneméből mennyit kell adni ahhoz, hogy az adós teljesítsen. Ez azonban a kirótt tartozás egyértelmű meghatározottságát nem érinti (6/2013. PJE III/1. indokolás).

[33] Megfelel a devizaalapú kölcsönszerződés az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában írtaknak, ha rögzíti a törlesztőrészek számát, azok pontos száma, vagy a futamidő és a törlesztés gyakorisága megadásával, meghatározza a törlesztőrészek összegét a számítás módja és az ehhez szükséges adatok egyértelmű megadásával, továbbá tartalmazza a törlesztési időpontokat, vagyis az egyes törlesztőrészek esedékességét, akár annak naptárszerű megjelölésével, akár annak más, egyértelmű meghatározásával (pl. míg az első törlesztőrészlet a folyósítást követő napon esedékes, addig a további törlesztőrészek havonta, az első törlesztés napjának megfelelő naptári napon esedékesek; kiszámítható a törlesztőrészek esedékessége akkor is, ha a szerződés azt tartalmazza, hogy az adós minden hónap 5. munkanapján köteles teljesíteni). Nem érvényességi kelléke a szerződésnek, hogy tételesen tartalmazza a törlesztőrészek összegét akár a kirovó, akár a lerovó pénznemben, mint ahogy az sem, hogy dátumszerűen rögzítse az irányadó átszámítási időpontot. Kiszámíthatónak minősül a törlesztőrészek összege, ha az az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában pontosan meghatározható. Az előzőekben ismertetett elvárás teljesül a perbeli kölcsönszerződés alapján a szerződés 1. pontja és az ÁSZF vonatkozó

rendelkezéseinek egybevetésével: maga a szerződés határozta meg a törlesztőrészletek számát, az egyenletes (annuitásos) törlesztést, a törlesztőrészletek esedékességét, az ÁSZF 2.20., 10.2., 10.4., 2.20. és 6.5. pontjai pedig a törlesztőrészlet elemei és a forintra váltás szabályozásával kiszámíthatóvá tették a törlesztőrészleteket (1/2016. PJE jogegységi határozat IV/1. és 2. pont).

[34] Itt jegyzi meg a Kúria a felülvizsgálati kérelem előzőekhez kapcsolódó – az rPp. megfelelő rendelkezésének (221. §) megjelölése nélkül ugyan hiányos – további hivatkozásával kapcsolatban, hogy az rPp. 254. § (3) bekezdésben foglalt szabályból következően nem vezet az indokolási kötelezettség megsértéséhez, ha az ügyben másodfokon eljáró bíróság határozata indokolásában külön nem tér ki az ügyben releváns, akár a fellebbezésben is felhozott kérdésekre, hanem csupán visszaül az elsőfokú ítélet vonatkozó, általa helyesnek talált és elfogadott indokaira.

[35] Tévesen utalt a felülvizsgálati kérelem az adott szerződéses tartalom kikövetkeztethető jellegéből adódó hibájára. A Kúria Konzultációs Testülete 2019. április 10-i állásfoglalásának, amelyre a felperesek idetartozóként hivatkoztak, egyedül az ott kiemelt érvénytelenségi ok – a tisztességtelenség – vizsgálata körében és a szerződés főszoolgáltatására vonatkozó szerződéses kikötésre, vagyis az árfolyamkockázat viselését szabályozó feltételre tulajdonítható iránymutató tartalom, az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott semmisségi ok értelmezéséhez nem.

[36] A THM mikénti feltüntetését illetően a Kúria a 6/2021. PJE jogegységi határozatában értelmezte az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontját: a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés akkor tekinthető semmisnek az rHpt. hivatkozott rendelkezése alapján, ha az éves, százalékból kifejezett teljes hiteldíjmutatót egyáltalán nem tartalmazza. Csak a THM hiánya és nem annak téves (hibás) megjelölése eredményez tehát semmisséget az rHpt. értelmezett szabálya alapján.

[1] Az árfolyamkockázat mibenlétét és viselését szabályozó szerződéses feltétel átláthatósága tekintetében az alperes által a perbelivel azonos tartalommal adott tájékoztató megfelelőségét a Kúria korábban a Gfv.VII.30.372/2020/10. számú ítéletében már vizsgálta. A szerződést megelőző kockázatfeltáró nyilatkozatnak és a megkötött kölcsönszerződés vonatkozó szabályozásának az rPtk. 205. § (3) bekezdéséből, 209. § (1) és (2) bekezdéséből fakadó együttes jelentősége alapján, együttesen meghatározott tartalmuk értékelésével (2/2014. PJE jogegységi határozat, EUB C-186/16.számú ítélete), egyben az árfolyamkockázat mibenlétét szabályozó szerződéses feltételek átláthatóságával kapcsolatban a fogyasztói irányelvben és az irányelvet a hazai jogba átültető szabályozásban megjelenő, és az EUB-nak a fogyasztói irányelvet kötelező jelleggel értelmező – a Kúria jogegységi határozataiban is figyelembe vett – ítéleteiben megadott követelményrendszer alkalmazásával [C-26/13., C-51/17., C-186/16., 2/2014. PJE, 6/2013. PJE jogegységi határozatok] megállapította, hogy az alperes által adott tájékoztató teljesítette az alaki, nyelvtani szempontból elvárt érthetőség követelményét, hiszen mind a kockázatfeltáró nyilatkozat, mind pedig a vizsgált szerződéses pont szerkezeti elhelyezéséből és megszövegezéséből adódóan is áttekinthető szerkezetben, egyértelműen azonosítható és értékelésre alkalmas, érthető tartalommal jelent meg a fogyasztó számára. Ezen felül tartalmilag is megfelelt a világos és érthető megfogalmazás követelményének: biztosította a szerződéskötés következményeinek megismerhetőségét.

[37] A felperesek részéről a kölcsönszerződés megkötését megelőzően aláírt kockázatfeltárási nyilatkozat vizsgálatával megállapítható ugyanis, hogy az irat szemléltető, a forint árfolyamának a szerződésben kikötött devizához képest lehetséges változására részletes és informatív szöveges magyarázatot adott a devizaalapú kölcsönügyletekben rejlő – a forintügyletektől eltérő – kockázatokra. A vizsgált kockázatfeltárási nyilatkozat – a személyi adatok és az irat átvételének rögzítését követően – az első bekezdésben kiemelt helyen, félreérthetetlenül tartalmazta a konstrukcióval járó, a forint/svájci frank árfolyammozgásából adódó veszteség kockázatát. Ezt részletezték a következő megállapítások: a konstrukció kitett a devizaárfolyamok piaci mozgásának; fokozott kockázatot jelent és a felperesek azt vállalják, hogy az általuk kötött szerződés futamideje alatt, a forint/svájci frank árfolyamának kedvezőtlen változásával – a forintnak a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest előálló gyengülésével – a svájci frankban megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentősen is emelkedhet. Kitért az irat az előzőek további, a felperesek aktuális tőketartozását és további fizetési kötelezettségét érintő következményeként arra is, hogy amennyiben a forint/svájci frank árfolyam kedvezőtlen változása miatt, a felperesek svájci frankban fennálló aktuális kölcsöntartozásának forintban számított összege és a kölcsön biztosítékaul szolgáló ingatlan forintban megállapított fedezeti értéke összevetésével a kettő aránya meghaladja az alperes által elfogadott hitel/fedezet arányt, az alperes tőlük további biztosítékokat követelhet, illetve a kölcsönt forintalapú kölcsönné konvertálhatja. Világosan tartalmazta tehát a vizsgált irat a devizaalapú konstrukcióval járó, a felpereseket érintő és őket a teljes futamidő alatt veszélyeztető kockázatot, ami a forint/svájci frank kedvezőtlen elmozdulásából adódóan nem egyedül az esedékes törlesztőrészlet fizetési kötelezettségükre hathatott ki és emelhetette azt meg akár jelentős mértékben, de aktuális tőketartozásuk alakulása a biztosítékszolgáltatási kötelezettségüket is érinthette.

[38] Megalapozatlanul hivatkoztak a felperesek a vizuális érthetőség sérelmére is. A szövegesen adott tájékoztatás mellett a vizuális ábrázolás követelménye – úgy a hazai ítélkezési gyakorlatban, mint az EUB gyakorlatában – nem elemi elvárás a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatás tartalmával szemben: a vizuális szemléltetés lehetősége csak kiegészítő jelleggel és azzal a külön elvárással fogalmazódik meg, hogy ne rontsa le a szövegesen adott tájékoztatás tartalmát.

[39] A felek között megkötött devizaalapú kölcsönszerződés egyértelműen utalt a kirovó és a lerovó pénznem eltérésére: a forintösszegekben meghatározott finanszírozási igény alapján svájci frankban meghatározott és nyilvántartott kölcsönösszegre, az ÁSZF 10. pontja alatt a törlesztések pénznemeként a forintban történő teljesítésre. A felperesek az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegét – külön nyilatkozatuk szerint – megértették, a devizában nyilvántartott kölcsön folyósítását erre figyelemmel is kifejezetten kérték a szerződés vizsgált 4. pontjában.

[40] Mindebből következően a felek közti kölcsönszerződés ismertetett kikötései, valamint a szerződéskötés előtt aláírt kockázatfeltárási nyilatkozat együttesen meghatározott tartalma alapján a felperesek – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül – nemcsak azt vehették számításba, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de fel kellett ismerjék annak konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési kötelezettségükre gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy

kockázatviselésüknek nincs felső határa, az korlátlan. A korlátlan árfolyamkockázat viselésére vonatkozóan az alperes részéről nyújtott tájékoztatás teljesítette a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság követelményét, ebből következően nem volt megállapítható a keresettel támadott főszoigáltatást megállapító szerződéses kikötés tisztességtelensége [rPtk. 209. §].

[41] Az előzőekhez kapcsolódóan rögzíti egyúttal a Kúria, hogy a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslat jellegéből következően a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, nem lehet tárgya – az egységes és régóta kialakult joggyakorlat értelmében – sem olyan tény-, sem pedig jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, amelyre a felek korábban nem hivatkoztak (BH2015. 18., BH2002. 447., BH2002. 283.). Ebből következően a felülvizsgálati eljárás korlátai [rPp. 272. § (1) és (2) bekezdés, 275. § (1) és (2) bekezdés] kizárták a felülvizsgálati kérelem vizsgálatát abban a részében, ami az árfolyamkockázati tájékoztató időbeliségére vonatkozott, mivel a felperesek a megjelölt körülményre korábban, az eljárás megelőző szakaszaiban nem tettek utalást, a felvetett kérdés nem volt tárgya a megelőző eljárási szakaszoknak. Rámutat ugyanakkor a Kúria, hogy az árfolyamkockázati tájékoztató megismerhetővé tételének ideje kapcsán hivatalból sem volt jogsértés megállapítható: az I. rendű felperesnek a szerződéskötés körülményeire kiterjedő személyes meghallgatásából kitűnik egyrészt, hogy a perbeli szerződés megkötésére hitelközvetítőn keresztül került sor, a szerződéskötést így egyeztetések előzték meg, kiderül továbbá az is, hogy a felpereseknek volt idejük rá és el is olvasták a szerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezéseit és magát a kockázatfeltáró nyilatkozatot. A felülvizsgálati eljárás jelzett korlátai miatt nem volt érdemben vizsgálható a felperesek részéről a felülvizsgálati tárgyaláson újonnan előadott, a Magyar Nemzeti Bank 2004. évi stabilitási jelentésére, valamint az ERKTT 2011. évi ajánlására, illetve az árfolyamkockázati tájékoztató előzőekre kiterjedő tartalmának szükségességére való hivatkozás sem.

[42] Több alkalommal vizsgálta a Kúria a folyósítási feltételt előíró, valamint a közvetlen végrehajtás alapjául szolgáló ténytanúsítványra vonatkozó szerződéses feltételek érvényességét, és megállapította, hogy a vizsgált tartalmú kikötések nem tisztességtelenek [rPtk. 209. § (1) bekezdés].

[43] A Gfv.VII.30.409/2018/7. számú ítéletében kimondta: a kölcsönszerződésnek a kölcsönösszeg folyósítása feltételeire vonatkozó szabályozása, ideértve többek között azt is, ha a szerződés előírja az adós számára közjegyzői okiratba foglalt kötelezettségvállaló nyilatkozat megtételét a kölcsönszerződésben meghatározott fizetési kötelezettségére, alapvetően az adósok részéről – szerződéses ellenszoigáltatásuk biztosítására – szerződést biztosító mellékkötelezettségek vállalását jelenti. A hitelező oldalán a kölcsönszerződés megkötésével egyösszegben beálló, az adósok részéről viszont jellemzően több évtizedes futamidő alatt részletekben teljesítendő fizetési kötelezettség nyilvánvaló időbeli eltérése miatt, az adósok szerződéses kötelezettsége biztosítására kikötött folyósítási feltételek a felek jogai és kötelezettségei megfelelő egyensúlyának biztosítását szolgálják, mérsékelve a hitelező szükségszerű kockázatát a hosszú távú kölcsönkötelemben. A közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló (sok esetben „tartozáselismerő”) nyilatkozat lényegét az elvárt tartalom szempontjából nem az rPtk. 242. §-ában szabályozott jogintézménynek megfelelő – avagy meg nem feleltethető – tartozáselismerés, hanem a kölcsönszerződésben vállalt fizetési kötelezettségre vonatkozó elem, a szerződéses kötelezettségvállalás későbbi megerősítése jelenti. Az adósok utóbb megteendő egyoldalú nyilatkozata önálló kötelezettségvállalásnak nem minősül, csupán a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségeik

közjegyző előtt tett, szükségképpen a szerződéskötést követő megerősítése (Kúria Gfv.VII.30.287/2017/6.).

[44] Az adósok egyoldalú nyilatkozatával szemben megkövetelt alakiság, a közjegyzői okiratba foglalás a feltételeiben könnyített végrehajtás megindításának lehetőségét, a végrehajtási záradékolást hivatott biztosítani az adósok szerződéses kötelezettségvállalása nem teljesítésének esetére. A végrehajtás közjegyzői okirat záradékolása útján, tehát a peres út igénybevétele nélküli elrendelését lehetővé tevő szabályozás az Alkotmánybíróság 1423/B/2010.AB és 1245/B/2011.AB számú határozatai szerint nem alkotmányellenes, nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az EUB C-32/14. számú ügyben hozott határozata szerint nem összeegyeztethetetlen a fogyasztói irányelv fogyasztóvédelmi követelményeivel sem.

[45] A kölcsönkötelelem alanyainak időben jelentősen elváló kötelezettségeire, ebből adódóan a hitelező hosszú távú kitettségére tekintettel a vizsgált kikötés nem értékelhető a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára megállapító szerződéses feltételként, az előírt alakiság és az attól várt joghatás miatt sem. Megállapítható egyebekben az is, hogy a jelzálog fedezete mellett kötött kölcsönszerződés vizsgált szerződéses feltétele – amely nem áll ugyan a jelzálog-hitelintézettről és a jelzáloglevélről szóló 1997. évi XXX. törvény hatálya alatt, de – a jelzálog-hitelezéssel összefüggésben kidolgozott törvényi megoldással (6. §) azonos tartalmú.

[46] A perbeli kölcsönszerződésnek a keresettel támadott 4. pontjában foglalt további kikötése tisztességtelenségét illetően a Kúria az EBH 2018.G.1. számon közzétett gazdasági elvi határozatában kifejtetteket változatlanul, minden részletében irányadónak tekinti. Az adott ügyben a perbelivel a tartalmát és a lényegét tekintve megegyező szerződéses rendelkezés tekintetében a Kúria akként foglalt állást, hogy az a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára nem fordítja meg. Rámutatott, az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztói tartozások kimutatására, és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült, közokiratba foglalt ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem. Döntésének jogi indokolásában hangsúlyosan hivatkozott az rPtk. 242. §-ában, az rHpt. 206. §-ában, Vht. 21. §-ában, a Közjegyzői tv. 111. § (1) bekezdésében, a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) és j) pontjaiban írtakra. A vizsgált szerződéses kikötés nem értékelhető az adós részéről joglemondásként sem, és nem tartalmaz a felek szerződésében olyan vélelmet sem, amelynek értelmében a hitelező az igénye alapjául szolgáló, valamely egyébként bizonyítást igénylő tényt egy attól különböző, másik tény bekövetkezésével és igazolásával bizonyíthatná, és így képes lenne elhárítani bizonyítási kötelezettségét a bizonyítást igénylő, döntő tényre nézve. Az rPtk. 207. § (4) bekezdése értelmében az igényérvényesítésről vagy a vitatásról való lemondásnak félreérthetetlennek és határozottnak kell lennie, nincs helye a nyilatkozat kiterjesztő tartalmú értelmezésének (BH1993. 673.).

[47] Mindez azt jelenti, hogy amennyiben az alperes a felek közti szerződésből eredő követelését a felperesekkel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben az rPp. 164. §

(1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperesek részére, a saját nyilvántartásában rögzített felperesi törlesztésekre figyelemmel mekkora a felperesekkel szemben fennálló követelése. Az alperes erre vonatkozó tényállításai – maga a ténytanúsítvány is – nyilvánvalóan a saját nyilvántartásán alapul, vita esetén azonban perben az alperesnek be kell mutatnia a nyilvántartás elszámolási elveit, módszereit és adatait, számításait le kell vezetnie. Ha a felperesek mindezeket követően is azt állítják, hogy az alperesi elszámolás nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, illetőleg a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkoznak, hogy részükről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhetnek. Amennyiben pedig a felperesek azt állítják, hogy túlfizetésük keletkezett és ebből eredően igényt érvényesítenek az alperessel szemben, az alperes nyilvántartásában szereplő – a jogvita eldöntése szempontjából releváns, bizonyításra szoruló – tényekkel kapcsolatban a bizonyítási szükséghelyzet jogintézménye bírósági gyakorlatban kimunkált elveinek alkalmazása merülhet fel.

[48] A vizsgált kikötés nem befolyásolja a kölcsönszerződésből eredő követelés kapcsán a végrehajtási záradék kiállításának feltételeit, tehát nem érinti a szerződő felek igényérvényesítési, illetve védekezési lehetőségeit, és nem hat ki a végrehajtási záradék alapján indult végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perekben a bizonyítási kötelezettség alakulására sem. A Vht. felek közötti szerződéskötés idején hatályos 21. § (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 23/C. § (1) bekezdése értelmében végrehajtási záradékkal látható el a közjegyzői okirat, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettségvállalás tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét. Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz a Vht. korábbi 21. § (2) bekezdése, illetve jelenlegi 23/C. § (2) bekezdése szerint az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa. E szabályok értelmében a közokiratba foglalt kölcsön- vagy lízingszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adós tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő közokirattal igazolja a szerződés felmondását az adós szerződésszegése miatt. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elegendő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH1997.348., BH2002.491., Kúria Pfv.I.21.783/2016/5.).

[49] Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a Közjegyzői tv. 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok a ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak. A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné.

[50] A végrehajtás közjegyzői okirat záradékolása útján, tehát a peres út igénybevétele nélküli elrendelését lehetővé tevő szabályozás pedig az Alkotmánybíróság korábban már jelzett határozatai (1423/B/2010.AB és 1245/B/2011.AB számú határozatok) szerint nem alkotmányellenes, nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az EUB C-32/14. számú határozata szerint nem összeegyeztethetetlen a fogyasztói irányelv fogyasztóvédelmi követelményeivel sem.

[51] Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor kerül, az adós a tartozását valóban csak az rPp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, a fentiekben ismertetett szabályokból következik. A peres felek között létrejött kölcsönszerződés e vonatkozásban sem biztosít több jogosultságot az alperes részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperes terhére, mint amely az irányadó jogszabályok alapján őt egyébként megilletné, illetőleg terhelné. A bizonyítási teher az rPp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben is az rPp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul. Az igényérvényesítés lehetőségei, a bizonyítási teher alakulása körében tehát a kölcsönszerződés támadott rendelkezésében foglaltak a felperesek jogi helyzetét nem érintik, semmilyen módon nem teszik hátrányosabbá.

[52] Habár az rPp. rendelkezéseivel szemben a 2018. január 1-jével hatályba lépett Pp. 528. § (2) bekezdése a végrehajtási per keretei között valóban nem teszi lehetővé a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetését és korlátozását a követelés érvényes létrejöttének hiányára hivatkozással, mégsem vesz el jogot az adóstól az új szabályozás mindezzel, nem zárja el attól, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényes létrejöttét perben vitássá tegye, és ennek megállapítása iránt pert kezdeményezzen. Azokban az esetekben ugyanis, amikor a végrehajtás elrendelését nem előzte meg a követelés érvényes fennállásának érdemi elbírálása, az adós az általános szabályok szerint megindított, a követelés érvényes létre nem jöttére alapított perben kérheti a sérelmezett jogviszony anyagi jog szabályai szerinti rendezését. Ebben a perben pedig a Pp. 129. §-a alapján ugyanolyan feltételek mellett kérheti a perbíróságtól a folyamatban lévő végrehajtás felfüggesztését, mint az rPp. hatálya alatt a 370. § szerint tehette. Az ügyben megváltozott jogszabályi környezetre tekintettel sem lehet tehát alappal olyan jogkövetkeztetésre jutni, hogy a perbeli szerződéses rendelkezés elzárja a fogyasztót az igényérvényesítéstől, vagy ezt érdemben korlátozná.

[53] A Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének a) pontja – ahogy azt a Kúria többek között a Gfv.VII.30.073/2018/5. számú ítéletében is kifejtette – a fogyasztói szerződés azon rendelkezését minősíti tisztességtelennek, amely valamely (bármely) szerződéses feltétel értelmezésére a fogyasztóval szerződő felet jogosítja egyoldalúan. Ennek megfelelő, illetve e körbe vonható tartalommal azonban a perben vizsgált szerződéses kikötés egyáltalán nem rendelkezik: sem közvetlen, kifejezett tartalma alapján, sem egyéb úton nem azonosítható a felek értelmezési jogát rendező szabályként. A támadott szerződéses feltétel nem befolyásolja a szerződéses nyilatkozatok értelmezése mikéntjét és alakulását az rPtk. 207. § (1) és (2) bekezdései szerint.

[54] Utal végül a Kúria a BH2018. 146. számon közzétett döntésére is, amelyben kifejtette, amennyiben a kölcsönszerződés vizsgált kikötésének tartalma mégsem volna egyértelműen megállapítható, az rPtk. 207. § (2) bekezdésében foglalt értelmezési szabály alkalmazása

válna szükségessé. Aszerint a vitás tartalmú általános szerződési feltétel – vagy fogyasztói szerződés – tartalmát a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezés szerint kell megállapítani. A kölcsönszerződés vizsgált pontjában foglalt szerződéses feltétel értelmében a közjegyzői tanúsítvány pusztán az alperes egyoldalú – az adósok teljesítésével összefüggésben nyilvántartott adatokra vonatkozó – nyilatkozatához kapcsolódik. A per tárgyává tett kikötésnek tehát az rPtk. 207. § (2) bekezdésére figyelemmel sem tulajdonítható olyan tartalom, amely kihatna a felek igényérvényesítési és bizonyítási lehetőségeire, kötelezettségeire.

[55] Végül az árfolyamrés kérdését illetően arra mutat rá a Kúria, hogy az EUB a felülvizsgálati kérelem és a felperesek felülvizsgálati eljárásban utóbb előadott érvelésével ellentétesen foglalt állást az árfolyamrés és az árfolyamkockázat összefüggéseiről. A C-51/17. számú ügyben hozott ítéletből kitűnően az EUB értelmezése szerint nem terjed ki a fogyasztói irányelv hatálya a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történő megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe; ugyanakkor az árfolyamkockázatra vonatkozó, az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló feltétel e rendelkezés értelmében nincs kizárva az irányelv hatálya alól. A C-932/19. számú ítélet pedig egyértelművé tette, hogy nem ellentétes a fogyasztói irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás – mint a DH1 tv. eljárásban vizsgált 3. §-a –, amely a fogyasztóval kötött kölcsönszerződéseket illetően semmisnek nyilvánítja az árfolyamrésre vonatkozó, tisztességtelennek tekintett kikötést, és arra kötelezi a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságot, hogy e kikötést a nemzeti jog hivatalos árfolyam alkalmazását előíró rendelkezésével váltsa fel, anélkül hogy e bíróságnak lehetősége lenne az érintett fogyasztó azon kérelmének helyt adni, amely a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítására irányul, még akkor is, ha az említett bíróság is úgy ítéli meg, hogy e szerződés fenntartása ellentétes lenne a fogyasztó érdekeivel, különös tekintettel az árfolyamkockázatra, amely a fogyasztót az említett szerződés egy másik kikötése értelmében továbbra is terheli, feltéve, hogy ugyanez a bíróság az önálló mérlegelési jogkörének gyakorlása keretében és anélkül hogy az e fogyasztó által kifejezett szándék elsőbbséget élvezhetne e mérlegelési jogkörhöz képest, meg tudja állapítani, hogy az e nemzeti jogszabályban így előírt intézkedések megtétele valóban lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben az említett fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

[56] A fenti megállapítások egyben szükségtelenné tették a felülvizsgálati kérelem további hivatkozásának vizsgálatát, a jogerős ítéletnek az ÁSZF 10.5. pontja és a 2016. március 21. előtt kötött hitelmegállapodásokra nem irányadó 2014/17/EU irányelv értelmezésével kifejtett álláspontját érintő részében.

[57] A kifejtettek értelmében a Kúria az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

[58] A felülvizsgálati kérelem eredménytelensége miatt a felperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni az alperes ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költségét az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése, 82. § (1) bekezdése szerint. Az ügyvédi munkadíj áfával növelt összegét a Kúria a kifejtett ügyvédi tevékenység mérlegelésével a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdései, 4/A. § (1) bekezdése alapján határozta meg. A felperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése, 14. §-a alapján az állam viseli.

[59] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró